

СПОСОБИ ТА МЕХАНІЗМИ ЕЛІМІНУВАННЯ ЛАКУН В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ТЕКСТІ: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Полякова Ганна Павлівна

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Військової академії

вул. Фонтанська дорога, 10, Одеса, Україна

orcid.org/0000-0001-6734-501X

У статті розглянуто проблему елімінування лакун у публіцистичних текстах з позицій лінгвокультурологічного підходу. Актуальність дослідження зумовлена особливою роллю публіцистичних текстів у міжкультурній комунікації та значною кількістю культурно обумовлених елементів, які викликають труднощі при перекладі та сприйнятті представниками іншої лінгвокультурної спільноти. Проаналізовано теоретичні підходи до розуміння лакунарності в міжкультурній комунікації, зокрема концепції Е. Найди, П. Ньюмарка, У. Еко, Л. Венуті, М. Бейкер та інших провідних науковців у галузі перекладознавства. Особливу увагу приділено концепції «динамічної еквівалентності» Е. Найди та стратегіям «одомашнення» і «очуження» Л. Венуті. Систематизовано основні способи елімінування лакун у публіцистичному тексті: заповнення та компенсацію. Метод заповнення включає переклад із збереженням іншомовної лексичної одиниці, заповнення коментарем, заповнення-примітку та природне заповнення через запозичення. Компенсація передбачає введення аналогів, максимально еквівалентних до культури реципієнта, включаючи просту та складну компенсацію. Детально проаналізовано практичні приклади елімінування лакун на матеріалі перекладів різних типів публіцистичних текстів, включаючи рекламні тексти, статті та матеріали зарубіжних видань. Особливу увагу приділено комплексному аналізу перекладу японського поняття «ікітай» та українського культурного феномену «вертеп», які демонструють різні стратегії подолання лінгвокультурних лакун. Встановлено, що вибір способу елімінування лакун залежить від масштабу культурологічної дистанції між культурами, цілей і завдань автора, специфіки тексту та характеру самої лакуни. У медійному контексті заповнення лакун доповнюється невербальними елементами, що підвищує ефективність міжкультурної комунікації. Результати дослідження можуть бути використані в перекладацькій практиці, теорії перекладу та міжкультурній комунікації для розробки ефективних стратегій подолання культурних бар'єрів у публіцистичному дискурсі.

Ключові слова: лакуна, елімінування лакун, публіцистичний текст, заповнення, компенсація, міжкультурна комунікація, переклад, лінгвокультурологія.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. У сучасному глобалізованому світі ефективність міжкультурної комунікації набуває особливої значущості. Публіцистичні тексти, які за своєю природою є відображенням актуальних суспільних процесів, відіграють ключову роль у цій комунікації, формуючи уявлення читачів про інші культури, цінності та світогляд. Однак саме ці тексти часто містять значну кількість культурно обумовлених елементів – лакун, які викликають труднощі при перекладі та сприйнятті представниками іншої лінгвокультурної спільноти.

Проблема лакунарності в міжкультурній комунікації активно досліджується в сучасній лінгвістиці та перекладознавстві. Фундаментальні роботи Е. Найди, П. Ньюмарка, У. Еко, Л. Венуті, Т. Херманса, К. Норд, М. Снелл-Горнбі та інших науковців закладають теоретичне підґрунтя для осмислення стратегій подолання культурних бар'єрів у перекладі. Проте,

незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених лакунології, питання ефективних способів елімінування лакун саме в публіцистичному дискурсі залишається недостатньо вивченим, що зумовлює актуальність цього дослідження.

Публіцистичні тексти характеризуються особливою насиченістю культурно-специфічними елементами, що пояснюється їхньою соціально-політичною спрямованістю, тісним зв'язком із актуальними подіями та апеляцією до фонових знань читача. Водночас висока комунікативна цінність публіцистики та її спрямованість на широку аудиторію вимагають від перекладача особливої уваги до забезпечення адекватного сприйняття тексту цільовою аудиторією.

Метою дослідження є комплексний аналіз способів елімінування лакун у публіцистичних текстах з позицій лінгвокультурологічного підходу та розробка ефективної методології їх застосування в перекладацькій практиці.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: систематизувати теоретичні підходи до розуміння лакуарності в міжкультурній комунікації; визначити та класифікувати основні способи елімінування лакун у публіцистичному тексті; проаналізувати фактори, що впливають на вибір способу елімінування лакун; дослідити особливості застосування методів заповнення та компенсації на матеріалі перекладів публіцистичних текстів; розробити методологічні рекомендації щодо елімінування лакун у процесі перекладу публіцистичних текстів.

Об'єктом дослідження є лакуни в публіцистичних текстах як культурно-специфічні елементи, що становлять потенційні перешкоди для міжкультурної комунікації.

Предметом дослідження виступають способи елімінування лакун у процесі перекладу публіцистичних текстів з позицій лінгвокультурологічного підходу

Виклад основного матеріалу дослідження. Загалом, елімінування лакун здійснюється двома основними способами: заповненням і компенсацією. Заповнюючи лакуну перекладач розкриває сенс поняття, що належить чужій для реципієнта культурі.

Перший спосіб, заповнення – *переклад*, у разі збереження іншомовної лексичної одиниці, з подальшим перекладом мовою реципієнта. Другим способом є заповнення-коментар, відповідно включення в текст перекладу коментарів різного ступеня пояснення; заповнення-прикметка – заповнення лакун за допомогою введення в текст стислих приміток, або об'ємних приміток наприкінці статті; наступний спосіб – компенсація лакун, де перекладач вводить у текст якийсь аналог, максимально еквівалентне до своєї культури заміщення.

Е. Найда запропонував концепцію “динамічної еквівалентності”, яка передбачає, що “переклад має викликати у реципієнта реакцію, подібну до реакції читача оригіналу. Для досягнення цього перекладач може вдаватися до різних способів заповнення лакун, зокрема через культурну адаптацію або компенсацію” (Nida, 1964, p. 159).

Крім того, заповнення лакун може відбуватися природним чином у процесі співіснування і взаємодії двох культур. Такого роду заповнення відбуваються шляхом *запозичення тієї чи іншої мовної одиниці*. Наведемо приклади лакунізованих слів із предметної області зв'язку з громадськістю: *PR, management, GR, crisis management, performance, lobbying, press release, media kit*. Спочатку значення лакунізованих слів в українській мові розкривали за допомогою перифраз:

зв'язки з громадськістю, робота, спрямована на взаємодію з органами державної влади, антикризове управління, просування чийхось інтересів тощо. У сучасній українській мові як еквівалент цим словам використовують запозичення: *PR-niар, management-менеджмент, GR – говермент рілейшен, crisis management – кризовий менеджмент, performance – перфоменс, lobbying – лобіювання, press release – пресреліз, media kit – медіа-кіт*.

П. Ньюмарк зазначає: “При запозиченні як способі заповнення лакун відбувається не просто перенесення лексичної одиниці з однієї мови в іншу, але й адаптація її до фонетичних, морфологічних та семантичних особливостей мови-реципієнта” (Newmark, 1988, p. 82).

Наступний спосіб заповнення лакун – *нівелювання незвичного значення слова або висловлювання*, що призводить до поступової адаптації, колись відстороненої, несподіваної за своїм змістом і застосуванням у тексті, лакуни. До таких виразів належать деякі фрагменти з давньогрецьких казок і байок, різноманітні популяризовані висловлювання знаменитих людей.

М. Бейкер стверджує: “Фразеологічні вирази становлять особливу проблему для перекладачів, оскільки вони культурно обумовлені та часто не мають прямих еквівалентів у інших мовах. У таких випадках переклад може здійснюватися шляхом пошуку функціонального аналогу, який викликає подібні асоціації у читача перекладу” (Baker, 1992, p. 73).

Не можна не згадати про те, що заповнення лакун у тексті супроводжується деякими особливостями. Така своєрідність зумовлена характером тексту, специфікою самої лакуни, смисловим інтенціоналом автора тексту. Дуже часто під час перекладу публіцистичних текстів перекладач зберігає лакуарний фрагмент, для того щоб продемонструвати читачеві специфіку та своєрідність вихідної культури. Наприклад, якщо йдеться про специфічні національні страви, які не мають прямого аналога: “*Ця страва – моя улюблена. Вона називається по-французьки “Рататуй”! Її готують з овочів*” або “*Це моє найулюбленіше! Французькою воно називається “Ratatouille!”*”

Л. Венуті вводить концепції “одомашнення” (domestication) та “очуження” (foreignization): “Одомашнення передбачає адаптацію тексту до цінностей приймаючої культури, тоді як очуження зберігає елементи іншомовності, підкреслюючи культурну та мовну дистанцію. Вибір між цими стратегіями при заповненні лакун має етичний вимір, оскільки впливає на сприйняття читачем іншої культури” (Venuti, 1995, p. 20).

У процесі заповнення лакуни автор, за допомогою коментаря, створює нові смислові відтінки, що виражають авторське ставлення до описуваних подій. У більшості випадків перекладу англійських статей українською мовою в тексті залишають назви, імена, посади англійською мовою, а перекладний еквівалент наводять у дужках, або навпаки. Наприклад, при згадуванні імен відомих особистостей: “У підготовці матеріалу брали участь Лайам Стек (*Liam Stack*), Джона Енґел Бромвіч (*Jonah Engel Bromwich*), Карен Воркман (*Karen Workman*) і Тім Еррера (*Tim Herrera*) – журналісти видання “*The New York Times*””.

У. Еко розглядає переклад як “перемовини” (*negotiation*): “Переклад – це завжди процес перемовин між текстом-джерелом і текстом-ціллю, між двома культурами. При заповненні лакун перекладач виступає посередником, який намагається знайти компроміс між збереженням лінгвокультурної специфіки оригіналу та забезпеченням розуміння тексту цільовою аудиторією” (Еко, 2003, р. 89).

Д. Кристал підкреслює важливість розуміння культурного контексту: “Мова не існує у вакуумі, вона завжди функціонує в конкретному соціокультурному контексті. Тому прагматичний аспект перекладу вимагає особливої уваги до культурних нюансів, які часто проявляються як лакуни при міжмовному перекладі” (Crystal, 2000, р. 355).

Ще одним видом заповнення лакун є *коментар*. Коментар може становити більш-менш детальну характеристику предмета або явища. Різний ступінь глибини коментаря залежить від цілей і завдань автора; крім того, велике значення має величина дистанції між описуваною культурою і культурою реципієнта. Іншими словами, пояснення бувають досить загальними, приблизними, порівняльними:

“In French dining tradition, they prefer drinks before and after meals. Pre-dinner drinks are called “apéritifs” (literally “opening the appetite”), while post-dinner drinks are “digestifs” (aiding digestion)”.

“Французи віддають перевагу напоям до та після їжі. Напої перед їжею називаються аперитив (що буквально означає пробуджувати апетит), а напої після їжі називаються діджестив (допомога травленню)”. У даному випадку автор вважав за краще не заглиблюватися в традиції французької трапези і детально коментувати які саме напої прийнято вживати до їжі, а які після. Отже лакуна заповнюється лише поверхово.

Б. Хаслетт зазначає: “Культурні лакуни часто заповнюються частково, особливо коли повне пояснення культурного явища вимагало б занад-

то великого відступу від основного тексту. У таких випадках перекладач обмежується коротким поясненням, достатнім для загального розуміння” (Haslett, 1989, р. 23).

Іноді для повноцінної передачі інокультурної реальії автор твору, за допомогою впровадження в текст глибинного заповнення, включає в текст докладний опис, а також позначає місце даного елемента в системі цінностей носія тієї чи іншої культури:

К. Норд стверджує: “Культурно специфічні реальії часто потребують не просто пояснення, а культурологічного коментаря, який би розкривав аксіологічний аспект явища в контексті вихідної культури” (Nord, 1997, р. 138).

Прийом активного заповнення лакун нерідко використовується в текстах публіцистики. Як правило, автор постачає докладним коментарем деяке специфічне для інокультурного реципієнта поняття, а після використовує розшифроване поняття як ключове.

М. Снелл-Горнбі розглядає текст як “частину світу, а не ізольований мовний зразок”, що підтверджує необхідність активного заповнення культурних лакун: “Перекладач повинен інтерпретувати текст у рамках ситуативного контексту, який включає не лише час і місце написання, але й всю культурну ситуацію оригіналу” (Snell-Hornby, 1988, р. 22).

Не можна не згадати наступний спосіб заповнення іншопольованого фрагмента – *використання приміток різного характеру й обсягу*. У перекладеному варіанті публіцистичних матеріалів зарубіжних видань дуже часто трапляються певні примітки перекладача або редакції. Такі примітки створюються для того, щоб коротко пояснити читачеві гіпотетично лакунізований елемент.

Т. Херманс у своїх працях, зокрема у “*The Translator’s Voice*” (1996), обговорює концепцію “видимості” перекладача. Він стверджує, що “перекладацькі примітки можуть бути засобом, яким перекладач проявляє свою присутність у тексті, слугуючи мостом між культурами, дозволяючи зберегти автентичність оригіналу і водночас забезпечити його розуміння цільовою аудиторією” (Hermans, 1996, р. 110).

Як було зазначено раніше, існує два основні способи елімінування соціокультурних лакун: заповнення і компенсація. Компенсація соціокультурних лакун дає змогу нівелювати національно-специфічний бар’єр у тексті, за допомогою введення в текст замість лакунізованого фрагмента чужої культури, тотожного або максимально схожого за змістом, специфічного елемента культури реципієнта.

Д. Робінсон у своїй праці "Becoming a Translator" (1997) часто торкається питання "натуралізації тексту" як способу подолання культурних лакун. Він зазначає, що "компенсація є одним із найважливіших інструментів натуралізації, що допомагає зробити текст природним для сприйняття цільовою аудиторією без втрати комунікативного ефекту оригіналу" (Robinson, 1997, p. 118).

Одним із варіантів компенсації лакунарних явищ у тексті буде використання відомих для культури реципієнта аналогів. Варіантом простої компенсації буде використання замість інтракультурних елементів, широко відомих фактів, популярних порівнянь, ситуацій, характерних для репрезентованої культури. Під час перекладу текстів виступів або інтерв'ю, перекладачеві необхідно використовувати методи складної компенсації.

Рис. 1. Рекламний банер банку Сітібанк

У публіцистичних текстах нерідко трапляються випадки повної компенсації, коли зберегти лакуну не можна, а заповнити її неможливо з якої-небудь причини. Подібні явища характерні для рекламних текстів. Наприклад, стійкий англomовний вислів "The city never sleeps" було використано в рекламному тексті лондонського банку Citi: "The Citi Never Sleeps". Або ще один приклад – рекламний слоган компанії Coca-Cola – "The Coke side of

Рис. 2. Рекламний банер компанії Кока-кола

life", "Think on the Coke Side of Life". У цьому випадку ми знову зустрічаємось із заміною фрагмента вихідного фразеологізму *bright side of life* (яскравий бік життя, гарний настрій). У цьому випадку перекладач повністю замінює оригінальний культурний контекст на контекст культури реципієнта. В українській версії цей слоган набуває такої форми: "Все буде Coca-Cola!" (відсилання до виразу "все буде добре!").

К. Рісс і Г. Вермеєр, автори скопос-теорії, стверджують: "Головне для перекладу – це його мета (скопос). При перекладі рекламних текстів скопосом часто є досягнення певного перлокутивного ефекту, тому повна заміна культурних референцій може бути виправданою, якщо вона краще виконує цю функцію" (Reiss & Vermeer, 1984, p. 101).

Японське поняття "ікігай" (生き甲斐) є яскравим прикладом лексичної лакуни для західних мов, зокрема української. Це поняття не має прямого еквівалента в українській мові і відображає специфічну для японської культури концепцію, що поєднує "сенси буття", "причину існування" з гармонійним балансом між особистим задоволенням і суспільною користю. Лакунарність цього поняття зумовлена кількома факторами:

Лінгвістичний аспект. Ідеограми, з яких складається слово (生き – "життя" та 甲斐 – "цінність, вартість"), утворюють компактну семантичну єдність, яку неможливо передати одним словом в українській мові.

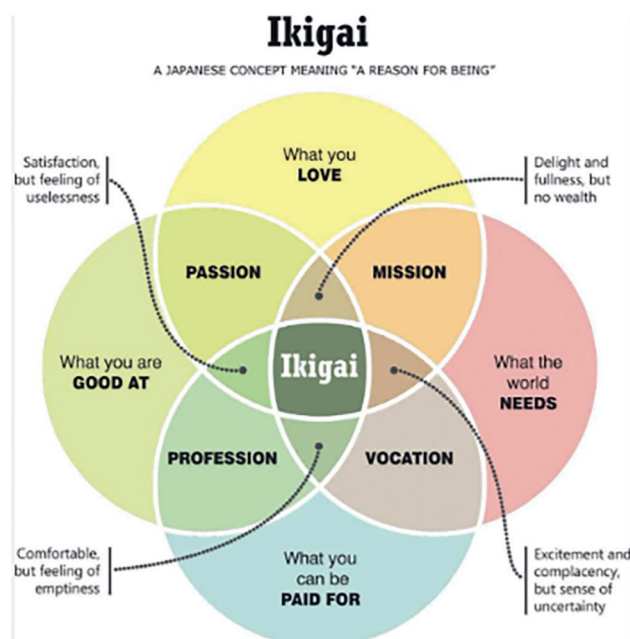

Рис. 3. Ментальна мапа японського поняття "ікігай" (生き甲斐)

Культурологічний аспект. Поняття вкорінене в японському світогляді з його специфічними цінностями (колективізм, гармонія, самовдосконалення), що ускладнює повноцінне розуміння для носіїв західних індивідуалістичних культур.

Філософський аспект. “Ікігай” пов’язаний з японською філософською традицією, яка має свої особливості сприйняття життя та щастя, відмінні від західних філософських парадигм.

У наведеному прикладі перекладу є можливим використати комбінацію кількох методів елімінування лакун:

а) *Заповнення через транслітерацію з елементами транскрипції*: використання транслітерації з елементами транскрипції (“ікігай”) зберігає “іншість” поняття, підкреслюючи його належність до японської культури. Важливим елементом є також збереження оригінального написання ієрогліфами (生き甲斐), що посилює культурологічну автентичність і дає читачеві візуальне уявлення про іншомовне походження терміну.

б) *Заповнення через пояснювальний переклад*: сенс буття, що поєднує в собі пристрасть, місію, професію та покликання. Тут застосовано метод експлікації – розгорнутого пояснення змісту поняття через близькі, але не тотожні концепти української мови. Цей підхід відповідає теорії Е. Найди про досягнення динамічної еквівалентності, коли перекладач прагне викликати у реципієнта реакцію, подібну до реакції носія оригінальної культури.

в) *Компенсація через порівняння з близькими західними концептами*: подібно до західних концепцій “мети” чи “покликання”, але з додатковим виміром балансу між особистими та соціальними елементами. Цей спосіб елімінування лакун можна класифікувати як часткову компенсацію, коли перекладач спочатку знаходить найближчі аналоги в цільовій культурі (“мета”, “покликання”), а потім вказує на ключові відмінності, які роблять поняття унікальним (“додатковий вимір балансу між особистими та соціальними елементами”).

Переваги застосованого підходу: збереження культурної специфіки (використання транслітерації з оригінальним написанням підкреслює культурну унікальність поняття, що відповідає стратегії форенізації (очуження) за Л. Венуті); змістова повнота (розгорнуте пояснення розкриває основні семантичні компоненти поняття, забезпечуючи розуміння українським читачем); контекстуалізація через порівняння (посилання на західні концепти (“мета”, “покликання”) створює когнітивні “мости” для читача, допомагаючи інтегрувати нове поняття в існуючу

систему знань); баланс глибини та доступності (переклад уникає надмірного спрощення, зберігаючи філософську глибину поняття, але залишається доступним для розуміння широкою аудиторією).

Проаналізуємо ще один приклад елімінування лінгвокультурної лакуни при перекладі:

“In Ukrainian culture, “Vertep” is a traditional portable puppet theater that originated in the 17th century (similar to the Western European Nativity scenes but with additional secular scenes). During Christmas celebrations, performers would carry these two-tiered wooden structures from house to house, presenting religious and secular stories”.

Український “вертеп” є прикладом зворотної лакуни – коли поняття з української культури передається в англomовний контекст. Цей випадок демонструє особливості елімінування лакун при “внутрішньому перекладі” (з позиції носія української культури для іншомовної аудиторії) на відміну від “зовнішнього перекладу” (поняття “ікігай” з японської культури): етнокультурна специфіка (поняття “вертеп” є носієм унікальних рис української народної культури, що поєднує релігійну традицію з світською театральною культурою); історична обумовленість (концепція вкорінена в конкретному історичному періоді (XVII століття) та специфічних суспільно-культурних умовах України), синкретичність (поняття поєднує кілька культурних феноменів одночасно (релігійний обряд, театральне мистецтво, народні традиції, архітектурне мистецтво)), функціональна багатоплановість (“вертеп” функціонує як освітній інструмент, розважальний засіб, релігійна практика та соціальний ритуал).

У наведеному прикладі використано комплексну стратегію елімінування лакун через заповнення з елементами компенсації:

а) *Збереження автентичного терміну* “вертеп” – використання оригінального українського терміну в лапках підкреслює його культурну специфіку та створює ефект “очуження” (форенізації за Л. Венуті);

б) *Жанрово-функціональна ідентифікація* (традиційний пересувний ляльковий театр). Цей елемент перекладу використовує метод функціональної еквівалентності, визначаючи “вертеп” через його основну функцію та форму. Така стратегія дозволяє читачеві швидко зрозуміти суть явища через знайомі категорії;

в) *Історична контекстуалізація* (що виник у 17 столітті). Темпоральна прив’язка допомагає читачеві розмістити явище в історичному контексті, що є важливим для розуміння його культурної ваги;

Таблиця 1

Порівняльний аналіз з перекладом «ікігай»

Аспект	«Ікігай» (внутрішня лакуна)	«Вертеп» (експортна лакуна)
Позиція перекладача	Зовнішній спостерігач японської культури	Носій української культури
Ступінь знайомства з реалією	Опосередковане знання	Безпосереднє культурне знання
Стратегія представлення	Пошук аналогій у власній культурі	Пояснення через універсальні категорії
Глибина культурного контексту	Філософська абстракція	Конкретна історична практика
Тип компенсації	Часткова (через близькі концепти)	Функціональна (через жанрову ідентифікацію)

г) Порівняльна компенсація (подібний до західноєвропейських вертепів, але з додатковими світськими сценами). Використання порівняльної стратегії з одночасним підкресленням унікальних рис. Цей підхід демонструє культурні зв'язки (спільні християнські корені) та водночас виділяє специфічно українську рису (світські сцени).

д) Процедурно-функціональний опис (виконавці носили ці двоярусні дерев'яні конструкції від хати до хати, представляючи релігійні та світські історії).

Дескриптивна експлікація розкриває практичний аспект функціонування «вертепу», що є важливим для повноцінного розуміння культурного явища.

Альтернативні стратегії елімінування лакуни

а) Розширене культурно-історичне заповнення:

"In Ukrainian culture, the vertep (from the word "peche", meaning cave of the Nativity) is a unique form of folk theatre that emerged in the 17th century as a synthesis of Byzantine liturgical drama and Western European Christmas mystery. This tradition has become an important tool for preserving the Ukrainian language and cultural identity during the period of foreign domination, combining religious instruction with national and patriotic education through historical and everyday interludes".

В українській культурі «вертеп» (від «печера» – печера Різдва Христового) – це унікальна форма народного театру, що виникла у XVII столітті як синтез візантійської літургійної драми та західноєвропейської різдвяної містерії. Ця традиція стала важливим інструментом збереження української мови та культурної ідентичності в період іноземного панування, поєднуючи релігійне навчання з національно-патріотичним вихованням через історичні та побутові інтермедії.

б) Функціональна компенсація з сучасними аналогіями:

"The Ukrainian tradition of the travelling puppet theatre 'vertep' is a precursor to modern street theatre, which combined the functions of religious education, news chronicle and entertainment.

As modern street performers, vertep performers went from house to house with a portable theatre, presenting biblical and secular stories in the form of an interactive performance".

Українська традиція мандрівного лялькового театру «вертеп» – це своєрідний предтеча сучасного стріт-театру, який поєднував функції релігійної освіти, новинної хроніки та розваги. Як сучасні вуличні артисти, вертепники ходили від дому до дому з портативним театром, демонструючи біблійні та світські історії у формі інтерактивної вистави.

в) Етнографічно-детальне заповнення:

"The "Vertep" is a traditional Ukrainian puppet theatre in the form of a two-storey wooden box (top floor for religious scenes, bottom floor for comic interludes) that carolers carried from house to house during the Christmas-New Year cycle (25 December to 19 January in the old style). The performances were accompanied by the singing of carols, and the performers were paid by their hosts".

«Вертеп» – традиційний український ляльковий театр у вигляді двоповерхового дерев'яного ящика (верхній поверх для релігійних сцен, нижній – для комічних інтермедій), який колядники носили від хати до хати протягом різдвяно-новорічного циклу (від 25 грудня до 19 січня за старим стилем). Вистави супроводжувалися співом колядок і щедрівок, а виконавці отримували винагороду від господарів.

Переклад демонструє вдалий баланс між збереженням культурної автентичності (український термін) та забезпеченням розуміння через універсальні категорії (ляльковий театр). На відміну від перекладу «ікігай», де перекладач виступає як «культурний імпортер», тут він є «культурним експортером», що дозволяє більш впевнено оперувати деталями та нюансами. Використання порівняння з західноєвропейськими аналогами не применшує унікальність українського явища, а навпаки, підкреслює його специфіку на тлі спільної християнської традиції. Опис «вертепу» як «лялькового театру» успішно

активізує у читача відповідні концептуальні схеми, полегшуючи розуміння складного культурного явища. Переклад виконує функцію культурної дипломатії, представляючи українську культуру як складову загальноєвропейського культурного простору зі своїми унікальними рисами.

Таким чином, збереження національно-культурної специфіки оригіналу і компенсація лакун під час перекладу публіцистичних текстів стає проблематичним, коли ідея автора, суть авторського стилю полягають в обіграванні специфічних для даної культури елементів. Такі елементи відносять до лакун культурного простору. Лакуни культурного простору представлені різноманітним комплексом знань тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти про власну історію, культуру, літературно-художнє багатство, а також містять у собі комплекс природничо-наукових, побутових, технічних знань, власні імена, і всю сукупність культурного тла народності. Подібні фрагменти виявляються «закритими» для інокультурного читача. У таких випадках перекладач використовує компенсацію, замінюючи специфічні елементи оригінальної культури квазітотожними, узятими зі своєї культури, водночас завдання перекладача – постаратися зберегти форму висловлювання, а головне аналогічний “оригінальному” ефект впливу на читача.

У результаті такої роботи нерідко перекладач стає повноцінним автором твору.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розглянуті приклади елімінування лакун методом заповнення і компенсації свідчать про різний підхід до здійснення трансляції лінгвокультурологічних лакун у публіцистичному тексті. Під час перекладу одного й того самого матеріалу можуть бути використані обидва варіанти передання сенсу повідомлення: суцільна компенсація, вибіркова компенсація, що поєднує заповнення лакун і пряме збереження специфіки оригіналу. Не можна не згадати про існування різних чинників, що зумовлюють вибір способів елімінування лакуни. До таких чинників належить масштаб культурологічної дистанції між культурами, цілями і завданнями автора. З метою збереження культурної своєрідності “рідної» мови, з метою пропаганди, у перекладі спостерігається явна тенденція компенсувати за можливості всі лакунарні фрагменти; у перекладі, орієнтованому на ознайомлення, інформування, у варіанті перекладу-переказу, переважає своєрідне поєднання заповнення одних лакун і компенсація інших. В умовах медіа тексту, де має місце конвергенція інформації, заповнення лакун доповнюється ілюстрацією, анімацією та іншими невербальними елементами медіа тексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. Routledge, 1992.
2. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge University Press, 2000.
3. Eco U. Mouse or Rat? Translation as Negotiation. Harcourt, 2003.
4. Haslett B. Communication and Language Acquisition Within a Cultural Context. In S. Ting-Toomey & F. Korzeny (Eds.), Language, Communication, and Culture (pp. 19–34). Newbury Park, CA: Sage, 1989.
5. Hermans T. The Translator's Voice in Translation Theory. Target, 8(1), 23–48, 1996.
6. Koliassa O. Realia as Representation Feature of English Tourism Texts. Львівський філологічний часопис. 2022.
7. Newmark P. A Textbook of Translation. Prentice Hall, 1988.
8. Nida E. A. Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating. Brill, 1964.
9. Nord C. Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained. Manchester: St. Jerome, 1997.
10. Reiss K., & Vermeer H. J. Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie. Niemeyer, 1984.
11. Robinson, D. Becoming a Translator: An Accelerated Course. Routledge, 1997.
12. Snell-Hornby M. Translation Studies: An Integrated Approach. Amsterdam: John Benjamins, 1988.
13. Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Routledge.

REFERENCES

1. Baker, M. (1992). In Other Words: A Coursebook on Translation. Routledge.
2. Crystal, D. (2000). Language and the Internet. Cambridge University Press.
3. Eco, U. (2003). Mouse or Rat? Translation as Negotiation. Harcourt.
4. Haslett, B. (1989). Communication and Language Acquisition Within a Cultural Context. In S. Ting-Toomey & F. Korzeny (Eds.), Language, Communication, and Culture (pp. 19–34). Newbury Park, CA: Sage.
5. Hermans, T. (1996). The Translator's Voice in Translation Theory. Target, 8(1), 23–48.
6. Koliassa, O. (2022). Realia as Representation Feature of English Tourism Texts. Львівський філологічний часопис. 2022.

7. Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. Prentice Hall.
8. Nida, E. A. (1964). *Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating*. Brill.
9. Nord, C. (1997). *Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained*. Manchester: St. Jerome.
10. Reiss, K., & Vermeer, H. J. (1984). *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Niemeyer.
11. Robinson, D. (1997). *Becoming a Translator: An Accelerated Course*. Routledge.
12. Snell-Hornby, M. (1988). *Translation Studies: An Integrated Approach*. Amsterdam: John Benjamins.
13. Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Routledge.

WAYS AND MECHANISMS OF ELIMINATING GAPS IN A JOURNALISTIC TEXT: A LINGUISTIC AND CULTURAL APPROACH

Poliakova Hanna Pavlivna

PhD in Pedagogy,

Associate Professor, Department of Foreign Languages

Odesa Military academy,

10, Fontanska doroga Str., Odesa, Ukraine

The article discusses the problem of eliminating gaps in journalistic texts from the perspective of a linguistic and cultural approach. The relevance of the study is determined by the special role of journalistic texts in intercultural communication and the significant number of culturally determined elements that cause difficulties in translation and perception by representatives of other linguistic and cultural communities. Theoretical approaches to understanding lacunarity in intercultural communication are analysed, in particular the concepts of E. Naidi, P. Newmark, U. Eco, L. Venuti, M. Baker and other leading scholars in the field of translation studies. Particular attention is paid to E. Naidi's concept of 'dynamic equivalence' and L. Venuti's strategies of "domestication" and 'foreignisation'. The main methods of eliminating gaps in journalistic texts are systematised: filling and compensation. The filling method includes translation with preservation of the foreign-language lexical unit, filling-commentary, filling-note and natural filling through borrowing. Compensation involves the introduction of analogues that are as equivalent as possible to the recipient's culture, including simple and complex compensation. Practical examples of eliminating lacunae are analysed in detail using translations of various types of journalistic texts, including advertising texts, articles and materials from foreign publications. Particular attention is paid to a comprehensive analysis of the translation of the Japanese concept of 'ikigai' and the Ukrainian cultural phenomenon of 'vertex', which demonstrate different strategies for overcoming linguistic and cultural gaps. It has been established that the choice of method for eliminating gaps depends on the scale of the cultural distance between cultures, the author's goals and objectives, the specifics of the text, and the nature of the gap itself. In the media context, filling gaps is complemented by non-verbal elements, which increases the effectiveness of intercultural communication. The results of the study can be used in translation practice, translation theory and intercultural communication to develop effective strategies for overcoming cultural barriers in journalistic discourse.

Keywords: lacuna, lacuna elimination, journalistic text, filling, compensation, intercultural communication, translation, linguocultural studies.